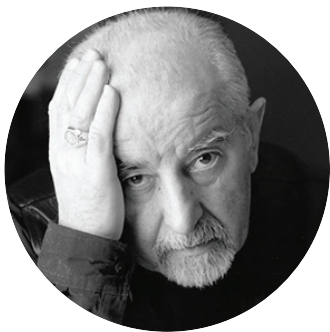

паэты планеты

Рыгор Барадулін

Перавыбранае

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2017

УДК 821.161.3-1
ББК 84(4Бел)-5
Б24

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, В. Сёмуха,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Укладальнік Андрэй Хадановіч

*Кніга падрыхтавана з удзелам
ІІІ У. М. Сіўчыкава*

ISBN 978-985-7164-38-7

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.
©Афармленне. Выдавец Зміцер
Колас, 2017.

***

*Вушацкі верабей каля вазоў
Шукае, дзе смачней пачаставацца.
Базар сваіх не чуе галасоў.
Мястэчку цяжка ціхім заставацца.*

*Лёд да пяску працерлі палазы,
І дыхаюць у торбу з кормам коні.
Прышоўшы з лесу,
Грэюць маразы
Ля кажухоў пакрэплыя далоні.*

*Куды сплылі хмурыстыя вазы,
Дзе на праталінах склыгочуць сані?
Заплакаў вечар,
І на дне слязы
Сабе самім здавацца хочуць здані.*

*Базар жыцця адгуў, адгаманіў,
Адшчодрыўся, адтіўся, адскупіўся,
Адганіў, адзайздросціў, адманіў,
Адхарахорыўся, адчапурыўся.*

*Праг кожны выбраць, што душы любей,
Ды рыбіна прагнення трапяткая.*

*Мой сум,
Як той вушацкі верабей,
Ля ўспомненых вазоў зярнят шукае...*

Бацьку

Не выйшаў ты і ў гэты раз
Мяне спаткаць, паднесці рэчы...
Ля весніц толькі зноў твой вяз
Крануў галінамі за плечы.

Ты мне не падасі рукі,
Глядзіш удаль з-за шкла партрэта.
Ці бачыш, вырас сын які?
Скажы хоць слова для прывету.

А я... чакаў з усіх дарог
Цябе ў сорок чацвёртым... летам.
Калоны ні адной не мог
Я прапусціць з ахапкам кветак.

Хацелася пачуць: «Сыноч...»
І крыкнуць радаснае: «Тата!»
Бацькоўскім быў мне кожны крок...
Усё ішлі, ішлі салдаты...

Каторы раз сыходзіў снег...
Дамоў вярталіся суседзі.
Я кожнаму насустрач бег
І чуў кароткае: «Прыедзе...»

Калі ж у крыўдзе мне сябры
Гразіліся падчас бацькамі,
Тады хацелася наўзрыд
Заплакаць шчырымі слязамі.

Не плакаў я – усім на злосць,
Бо ў хаце быў адзін – мужчына.
Не йшоў ты...
Маці маладосць
Глыбей заворвалі маршчыны.

І зараз – еду я здалёк,
Чакаю ўсё – зайду, а маці
Мне скажа: «Пазнаеш, сыноч?
Вось наша ўся сямейка ў хаце...»

Паверыць цяжка мне таму,
Што больш не прыйдзеш ты дадому.
А шапку я заўжды здыму
Перад магілай невядомай...

Труба

Казалі маці

галавы не вешаць, –

Суседкі спачувалі як маглі.

Прыкурвалі салдаты з галавешак,

Што сённяя ноччу

сценамі былі.

Было нязвыклым слова

«кватаранты»,

Сусед чамусьці стаў

«гаспадаром».

Я не стыкаўся ў хаце гэтым ранкам,

Я бегаў з квартай,

бразгатаў вядром.

– Расці вялікі!..

– За ваду, брат, дзякуй!..

Адзін салдат з блакітнымі вачмі,

Нібыта ў таты...

Дужа добры дзядзька

Мне працягнуў трубу:

– Сыноч, вазьмі!

Ты перамог – трымай, герой, трафеі,

Трубі гучней,

А Гітлеру – труба.

Я ў шчасці бег гародам утравелым,
Ад радасці
і сон і сум прапаў.

Павышчарбіў ушчэнт я нож апошні,
Пакуль садраў глюгатага арла...
Я крокам страявым хадзіў па пожны –
На зайздрасць сябрукам труба раўла.

Плылі ў вачах кругі –
стараўся шчыра,
Аж водгулле ішло за паплавы.
І адгукаўся жураўліны вырай,
І на двары суседскім Лыска выў.

Ды неўпрыкмет па вуліцах ушацкіх
Прайшоў мароз –
пакінуў стылы след.

І за трубу вялікую вушанку
У сівер злы прапанаваў сусед.

Вайсковая вушанка
з футры мяккай.

Здавалася,
пагладзь яе рукой –
Яна, як кот, пачне мурчэць і мяўкаць.
Мароз круціў за вушы раніцой.

Сцвярджаў я маці:

– Шапка малавата,

Я прахаджу і ў летняй,

не бяда!

Халодная вушанка, мала ваты...

Ды ўсё ж трубу

прышлося мне аддаць.

Сусед трубою Лыску клікаў потым,

Калі збіраўся паляваць куды.

Трубу зачуўшы,

плакаў доўга ўпотаі...

...Даўно знасіў вушанку,

Ды заўжды

Трывогай успаміны сэрца сціснуць,

Калі салдацкі горн раўняе строй.

Трывожны год звінеў

майму дзяцінству

Нямецкаю

трафейнаю

трубой.

Трэба дома бываць часцей

Трэба дома бываць часцей,
Трэба дома бываць не гасцем,
Каб душою не ачарсцвець,
Каб не страціць святое штосьці.

Не забыць, як падвялы аер
На памытай падлозе пахне.
Як у студню цыбаты асвер
Запускае руку да пахі.

Не забыць сцэжкі той, што цябе
На дарогу выводзіла з дому,
Што у хаце там быў рубель
У цане і па курсу старому.

Не забыць, як марозам злым
Клямка пальцы пячэ балюча
І адкуль на сталі тваім
Бохан свежага хлеба пахучы.

Помніць свой на іржышчы цень,
Не забыць, як завуць суседа,
Не забыць, як пяе пад дзень
За вясёлым сталом бяседа.

Трэба дома бываць часцей,
Трэба дома бываць не гасцем,
Каб душою ты стаў чысцей
І не страціў святое штосьці.

Памытая падлога

Толькі што памытая падлога
Пачынае пахнуць борам густа.
Зноў, здаецца, слухаеш падоўгу,
Як звіяць галін сасновых гуслі.

Млосна ад малін у расцяробах.
Дзяцел грукне ў цішыні чмялінай.
Выцірайце ногі.
Асцярожна!
Вы ступаеце па вершалінах!..

Матылёк

*Б'ецца, ўецца шпаркі, лёгкі
Сінякрылы матылёк.*

Максім Багдановіч

Лілею

млявы

плёс

люляе,

З-пад злежаных

аблок

здалёк

Ляціць, віхлясты і бялявы,

Пялёстак лёгкі –

матылёк.

Ён кліча у блакіт лілею,

Каб не любіла

больш

да слёз

Бліскучы ад лускі і глею,

Самлелы

абмялелы

плёс,

Дзе лашчыць цёплай ласкай хваля

Лінеў – зяных цельпукоў,

Пабліскае
няблізка
далеч,
Дзе ў іле
не злічыць малькоў.
Дзе глыб
угнеўлена шыпела,
Калі
на хвалі
лівень
лёг...
Засумавалы,
белы,
белы,
Ляціць удалеч
матылёк...

Прыбалтыка

Маіх летуценняў прабабка
Прыбалтыка.

Вясны маёй

першая ластаўка,

Чакаю –

ты зноўку вернешся

І, як касынкаю аднакласніца,

Махнеш мне ветразем

светлым вераснем.

Я шчырае слова табе выношваў,

Як першынца маці юная.

Слова пад сэрца тоўхала ножкаю,

Разам са мною трызніла дзюнамі.

А за маімі заспанымі вокнамі

Горбілі гурбы гарбы свае вострыя.

Бура ў бары галасіла ды войкала,

Нібы на салёным эстонскім востраве.

Памлець там на бераг нагрэты палезе,

Прабой разагнуўшы,

прыбой ускалмачаны.

За сінім застоллем

Краіна паэзія

Шліфуе бурштын слова мовы матчынай.

І вершы гарластымі чайкамі вылецяць,
Іх крылы прапахлі глыбінямі, рыбаю.
На гулкіх, як раніца,
Вузкіх вуліцах
Не размінешся ні з сябрам, ні з рыфмаю.

І ў снах і ў падумках
цябе я такою бачу
З ікрамі загарэлымі,
з позіркам
сінім –
рыбачка.

Згару я
на вейцы тваёй
расінкай,
Беларусь –
мая мова
і песня.

***

Ішла над ціхім лесам поўня,
Расы чакалі верасы,
Пад вербамі ў нагрэтым чоўне
Дзяўчына мыла валасы.

Яшчэ худзенькімі рукамі
Вязала мокрыя вузлом,
Усмешка па вадзе блукала,
Хмурынкі возера вязло.

Прасілася у косы стрыжка,
Шаптала з берагам карма,
А косак не хапала крышку,
Каб дзве лілеі утрымаць.

Ледзь-ледзь хавалі зайздрасць хвалі,
Аж закіпалі у трысці,
Мяне і човен падмывалі
Далёка з юнай заплысці.

***

Ад

«не трэба, не трэба»

Да

«святло патушы»,

Як да сёмага неба,

Як да шчырай душы,

Як ад бліску маланкі

Да абложных грымот...

З вераснёвай палянкі

Хмеліць вераснем мёд.

Ліўнем стомленным стыну

На захмарнай градзе...

Прага

смаглай пустыні,

Спёка

спелых грудзей.

Толькі змроку густога

Захмялелы мурог,

Толькі светлая стома,

Толькі мясячка рог...

Ціха досвітак глянуў –

Стой,

імгненне,

замры!

Не спяшайся, бяглянка,
Мы адны на зямлі.
Можа, дзень пачакае.
Маладзік, пасвяці...
Ноч бывае такая
Толькі раз у жыцці...
Знелюбелы, нямілы
Дзень з-за мора ўстае.
Мне б вякоў не хапіла
Слухаць вочы твае...

Старая Латвія

На выстаўцы мастака Зэберыньша

Адчынены дзверы ў адрыве.
Вячэрняя ціш прыдрамала.
На прызбе сядзяць старыя.
Заходзіць сонца памалу.

Прыціхлі вязы ў пашане
Зялёнаю талакою.
Кот, растаўсцелы птушатнік,
Ступае па частаколу.

Галовы задралі свінні:
Чакаюць, а ці пяройдзе?
Пасвіцца прыцемак сіні
На пераспелым гародзе.

За дзень жываты угрэлі
У цёпрых барознах, дыні.
...Высока ўзяцелі арэлі –
Са смехам лятуць маладыя.

Унізе і вяз караністы,
І прызбы смалістая тоўшча.
А певень, як захад агністы,
Удумліва курыцу топча...

Багатая Камароўка

У жонкі
ахвотна камандзіроўку
Бяру я ў нядзелю
на Камароўку.
Вароты склыгочуць.
Ні шуму, ні даўкі.
Яшчэ заінелыя,
стынуць прылаўкі.
На іх дагараюць
пад стогн галубіны
І кропу прадвесне,
і прыпар рабіны.
Агонь языкаты
у бочках жалезных.
Люблю, Камароўка,
тваю незалежнасць!
Тут з даўніх часоў
аддаецца даніна
Законнай павагі
рукам селяніна.
...Таргуюцца з дзядзькам,
гуркі паспытаўшы,
Манументальныя капітаншы.

Паважная дама,
На ўсмешкі скупая,
уважліва бульбіну калупае
Ў чарзе неспакойнай
становіцца першай,
Забыла, што сніла сябе
міністэршай.
І лысыя двое,
былымі чынамі,
Стаяць за лабатымі качанамі.
На качарэжцы
дзяўчына так лоўка
Цану вызначае
хімічным алоўкам,
Нібы ў працвярэзніку
нумар на пятцы.
Чарга падыходзіць –
няма чаго пяцца.
Кавун нападаймішча –
хлопаюць хлопцы,
Ну як пасля ванны малому
па попцы.
Старая мяняе
рубля каляжанцы.
Тавар свой расхвальваюць
азербайджанцы.

Гранаты ляжаць сцежалела,
барвяна,
Нібы капшукі,
што грашыма напханы.
На Ўсходзе
нялёгка праца ў мужчыны –
Не разагнеш над прылаўкамі спіны.
Успыхвае шалік
у негра на шыі
Агнём,
што на дрэве не датушылі.
...З Малдовай
іскрыстая дружба старая!
І я ў мітуслівым натоўпе
ныраю.
З дарогі знаёмай
нікуды не збочыш.
Густое, заспанае,
цэдзіцца з бочак
Бычынай крывёю
віно маладое.
Хвала
вінаграднаму сырадою!
Манеты выслізгваюць
хіграй лускою,
Кішэнь стала лёгкай,
а шклянка – цяжкаю.

Папрасіліся ліўні ў верш

Сонца спее

жоўтай лотаццю,
ад нецярпення
пупышкі лопнулі.

Порстка раскручваюць

дубкі над кручамі,
у лагчынах лясчынкі
першыя лісцінкі.

Працуе таропка

тэлеграф навальнічны:
працяжнік – кропка.

Маланка!

Клічнік!

Чуеш, у Тураве,

у Антопалі,
громам уступанья,
ліўні затопалі?!

Зірні, паслухай:

пад весялухай
ад Обаля ў пантоплях
патопамі

па-

то-

па-

лі...

***

Рукі заломвалі
Скразнякі.
Слухаў я,
Цішы палоннік,
Бяссоннік:
Плакалі ў ціхую ноч
Цягнікі.
Білася кропля
Аб падаконнік.

Вочы світалі твае
Нада мной.
Пальцы спагады
Перапляліся.
Трызнілі
Д'яблы даверу
Маной,
Шалу анёлы
Стаіліся ў высі.

Ласка твая,
Як праз пальцы
Ручай:
То апячэ,
То сцюдзёна заные.

Не прыручыць іх,
Як ні прыручай,
Дзве недаткнёнкі –
Дзве дзічкі лясныя.

Ціша
Хмурынкай найшла праліўной.
Неба спрыяла
Нейкім там вегам.
Пахла адлегласць
Адлегай,
Вясной.
Снежань не мог
Адкупіцца снегам.

Прэч
Асцярога пайшла нацянькі,
Золак займаўся –
Адчаю паклоннік.
Вылі ў працяглую ноч
Цягнікі.
Білася кропля
Аб падаконнік.

Белая яблыня грому

Белая яблыня грому
Чорных садоў ліхалецця.
Яблык яе нікому
Не пажадаю на свеце.
Голая яблыня грому
Жахам жагнала прысмерк.
Пэўна, што д'яблу самому
Помніцца горкі прысмак.
Светлая яблыня грому
З салаўінае усяночнай.
Ласкавага яблыка стому
Я надкусіў аднойчы.
Ціхая яблыня грому,
Першага мілага гневу.
Позірку маладому
Праглася бачыць Еву.
Добрая яблыня грому,
Радасцю поўні наўколле!
Хай жа не будзе злomu
Голлю твайму ніколі.
Белая яблыня грому,
Клопатам, гаманою
І на апошнюю строму
Светла ўзыдзі са мною.

***

Не ведаючы тэорыі вольных вершаў,
Не чуўшы нічога
Пра факт існавання авангардызму,
Мама
Лісты мне пісала верлібрам
Без знакаў прыпынку,
Без абавязковых вялікіх літар.
Падчас у радок
Прарываліся самі рыфмы,
Як вецер зімовы ў комін
Ці восеньскі той,
Што далічваў лісты на яблыні.
А рыфмы не вытыркаліся вельмі,
Яны перагукваліся па сутнасці:
«Мой сыноч, каласок, васілёк,
Баравое зеллейка,
Мой каласутанька...»
І ў кожным радку
Столькі было зямлі і неба,
Лесу і мурагу,
І столькі мне добрага напярарочана,
І кожны радок
Быў да сэрца прытулены,
Што Біблію слова матулінага
Берагу.
Каб не сурочылі!

***

Пад высветленымі дубамі
Салодкімі смягне губамі
Пасека –
    класіка.

Маладое сена
Расе на
Паспытак
Растрэсена –
    экспрэсія.

Дыхае Белавеж
Спакойна,
    як белы верш.

Паступовасць

Цялят паслухмянасці
Ноч заганяла ў хлявы.
За душу самагубцы
Спрачаліся чэрці.
У салдата з прастрэленай галавы
Выцякала думка аб смерці...

***

Загрузлі ў травах
Сноў грузавікі,
Што везлі ў дамавінах галашэнне.
А ў партызанскім краі павукі
Дагэтуль вяжуць сеткі,
Як мішэні.

Толькі адно

Мы ўсмак наеліся эрзацу
І наслужыліся панам.
На мове роднай
Агрызацца –
Адно,
Што засталася нам!

***

Забытыя хутары –
Этымалагічныя слоўнікі,
Паз'ехалі гаспадары,
А словы, дасюль не злоўленыя,
Выжыўшы ў ліхалеццях,
Гнездзяцца ў пунях, клецях
Ластаўкамі лёгкакрылымі
У кожным проламе, выламе.
Стрыгуць цішыню стрыжамі
Над стрэхамі, над крыжамі.
Сняжэюць словы, і росяцца,
І ў сэрцы пагрэцца просяцца...

***

І толькі ў забыўлівым сне
І ў недаверлівым успаміне
Абраза цябе абміне,
Бяда хоць на момант пакіне.

Бо толькі ў забыўлівым сне
І ў недаверлівым успаміне
У страчанай старане
Матуля гаруе па сыне.

І там
Ты малы яшчэ,
І гора тваё малое,
І светла сляза цячэ
Па ціхай сасне смалою...

Матыў Гарсія Лоркі

Гэтае права
Было мне каханнем дадзена,
Каб вывучаў я
Пагоркі і ўпадзіны.
Рэльеф правяраў я
З нахабнаю ласкаю
Вачыма,
Рукамі, губамі
І ўказкаю
Свайго нецярпення –
Да забыцця ўсё запомніць
Карцела.
І цяпер я
На памяць ведаю
Самую светлую
Карту твайго цела.

Рыжая бліскавіца

Рэха бяру ў далоні
Радасцю блаславіцца.
Мне пазваніла сёння
Рыжая бліскавіца.

З першым дажджом вітала,
З громам, што будзе следам.
Міг –
І яна растала,
Стала туманам шэдым.

Мне пазваніла яўна
З блізкага аўтамата,
З тога, які стаяў на
Варце,
Што куль таўсматы.

Дзе мая навальніца?
Будзь жа, пярун, за свата!
Позна цяпер вініцца,
Каяцца ранавата.

Насцеж – самоты брамка!
Мае пагляд сакавіцкі
Неба майго абранка,
Рыжая бліскавіца.

***

А самых самотных на ьвце двое –
Чалавек на зямлі
І на небе Бог,
Ахінуўшыся даўніной сіваю,
Звінаюць і развінаюць сувоі
Зямных трывог,
Нябесных дарог.

А чалавек, ён не Бог,
Нябога,
Зямныя трывогі ягоня ўсе.
Ён моліцца болей на поўны бохан
І, спадзяваючыся на Бога,
Сваёй гадоўлі авец пасе.

Свае дарогі нябесныя ў Бога
Выбоістыя, як Млечны Шлях,
Самотнаму дома сядзець убога,
Пасе перуна,
Як быка рабога,
Што можа рогі ўсадзіць наўзмах.

У госці б схадзіць
Аднаму да другога,
Не выпадае, няма калі.
Чалавек без Бога не да парога,

Нялёгка з месца скрануць старога.
Вятры ўсе сцэжкі пазамялі.
Адзін на небе,
Другі на зямлі,
Абодва маўчаць,
А над імі без шуму
Плывуць аблачыны іхняга суму...

Вяртанне «Пана Тадэвуша»

I

Святло праз рэшата кратаў
У цэлю сеецца сеўма.
І на чарговым допыце
Паспалітае следства разгневаўшы,
Браніслаў Тарашкевіч –
Пасол вяльможнага сейму –
На халопскую мову перакладае
«Пана Тадэвуша».

Дагасаюць сухотна
Турэмнага вечара барвы,
І ўпарта брыклівы довад
Прыводзіцца адвакатамі,
Што вязень, хоць беларус,
Не зусім такі барбар,
Бо Адама Міцкевіча
Перакладае за кратамі.

II

Верхнія нары.

З вылежаных цалёвак пасцель.

Што яшчэ трэба інтэлігенту?

«Пана Тадэвуша» Пятро Бітэль

Перакладае на пергаменце

Мяхоў з-пад цэменту.

Кавалак волава –

Цяжкое сціло.

Чарніла трывалае –

З турэмнай бальніцы зялёнка.

Не працісне праз краты

Аерыстае крыло

З Вішнева бяссонная слонка,

Не скіне ворагу ўлады

На шчасце пярэ.

Для школьніка Лёніка,

Роднага ў сібірскім прымусе,

Перакладае Міцкевіча

Яшчэ малады Пятро

І для адабранай у яго

Беларусі.

Парашутны шоўк

Я ў прадаўшчыцы папрашу таго,
Які шуміць мне ўсё ўвушшу,
Адмераць шоўку парашутнага,
Адмераць шуму папрашу.

Тупых нажніц застыгнуць сківіцы,
Ім звычайна кроіць цішыню,
І прадаўшчыца яўна скрывіцца,
Пачуўшы просьбу ўпершыню.

Прамень аб шыбіну задзынкае.
А мне шуміць,
А мне не змоўк
Касінкай хітраю,
Касынкаю
Смяецца парашутны шоўк.

А мне ён муркае, як котачка,
Скрыпіць, як ранішні шарон.
На маме аблачынка-кофточка
Бялей за белы пыл з жарон.

І гузікі,
Нібы сунічыны,
Што я ў гарнушак назбіраў.

Вайна далёка.
Вораг знішчаны.
Абнова маме паднараў.

Сабе самой такой багатаю
Здаецца мама.
Не пажоўк,
Адмераны ўдаве спагадаю,
Дагэтуль
Парашутны шоўк.

Ласкава памяць папрашу таго,
Што мне шуміць яшчэ ўвушшу,
Адмераць шоўку парашутнага,
Адмераць шуму папрашу.

***

Завыць ваўком зусім не проста,
Патрэбна ціша, халады,
На снезе хрумсткім, як бяроза,
У цемру збеглыя сляды.

Вятры патрэбны нізавыя,
З пазёмкай зябкай на лычах.
Воўк без прычыны не завые
Да чорнай гаркаты ў вачах.

А можа, воўк зусім не вые,
А голасам галосіць так
Па тых сябрах, што як жывыя
Ператварыліся ў сабак.

Галосіць, што яго абклалі
Сцяжкі жуды з усіх бакоў,
Што абакралі
Тыя далі,
Дзе вёўся род ваўкоў
З вякоў.

Згадаўшы цёплы дух аўчыны,
Завыць ваўком захочаш сам,
Каб сум твой,
Быццам цень ваўчыны,
Дарогу перайшоў лясам.

Бязозкі свецяць, што свячыцы,
У прыпамінаў ля вакон.
Галоўнае –
Не развучыцца
Самотнаму завяць ваўком!

***

Слоў не хочацца кідаць на ўзвей-
Вецер,

Як гаварыла мама.

Я туман прашу: не сівей,

Бо сівею з табой таксама.

Дня кароткага хітры зман,

Непрыкметны ў сваім старанні.

Пасівею ўвесь,

Як туман,

І таксама растану ўранні.

***

Лёс да кожнага прыходзіць босы,
Як Хрыстос,
Каб бядзілі кожнага турботы,
Як абуць свой лёс у лапці, ў боты.
А яму не занасіць калёсы:
Боссю – каб нячутна! –
Ходзіць лёс.

Ты, нявольнік, вольны выбраць пугы,
Пасталы змяніць на кірзачы,
Грукай збітым, як парог, абцасам,
Смелы і ў руцэ з кавалкам ласым
Помні заўсягды пра лёс разугы,
Ногі босаму не адтапчы!

***

Можа, не трэба было,
Можа, не трэба, можа...
Толькі наслаў святло
Ты, літасцівы Божа,
Каб сасляпіла мяне
Грэшнаю спёкай цела,
Думаў, што абміне,
Толькі не праляцела
Міма тое крыло,
Што асланяе гожа.
Значыць, наслаў святло
Ты недарэмна, Божа!

Брытва

Брытва –
Ранішняя малітва.
Ты зарослага думкамі голіш
І Бога моліш,
Каб, зарослы за дзень, гаспадар
Вярнуўся дамоў на вячэру,
Каб ягонага не ўбачыць ашчэру.

Ты не бываеш ленаю
Занесеная над венаю.

І дамавіна
Рупнасць тваю ацаніць павінна.

У немасці сценаў
Дазваляеш багаславіцца.

Над сіняю пушчай
Венаў
Белая бліскавіца...

Аджаз

Навошта ў куфрах хаваць уборы,
Пытае этнограф,
А бабка ў гуморы
Адказвае:
На клады
Мусім накіравацца
У апратцы
Сваёй жа працы,
Каб нас пазналі дзяды...

Паразумење

Сабакі бяздомныя хінуцца да жабракоў.

Сабака скалечаны разумее калеку.

Сабакі –

Нашчадкі наіўных ваўкоў,

Якія паверылі чалавеку...

Асіметрычнае

Лісце густое.
Сытыя гронкі.
Восень шчодрая на скразнякі.
Двух берагоў шурпатыя тронкі
Прыцьмілі лязо ракі.

...Сівярэе змрок туманковы,
Густы – не паварушыць.
Лісце вераб'ёў гаманкое
Дрыжыць і жыгае:
Жыць-жыць!

...Восень галутай.
Лісце як госці.
Толькі трымалася
Вера б і
Не абляцелі з рабіны мілосці
Слоў маіх вераб'і...

Збіраюся

Збіраюся ў вушацкія мясціны...
Не прасыхаюць там у сумным мосце
Таксама, як і п'яніцы, масціны
І па-старэчы бёрнам ломіць косці.

Я думаю,
Калі туды вярнуся,
Сустрэне ўсё, як некалі, такое.
І я ўсміхнуся
Смела ў вочы скрусе,
Схаваўшы смех,
Як яблык, за шчакою...

***

А свечкі ўсе васковаабавязаныя
І ўсе павінны ў воску адслужыць,
І ўсе адной суровай ніткай звязаныя,
Як доляй той,
Што з полымем дрыжыць.

Па крапіве, па лотаці, па блёкаце
Са старасветчыны ступае страх.
Самаасвечаны стаіць на покуці
Васковы посах у апошні шлях.

***

А я, пасівелы дзядоўнік,
Стаю пры апошняй вярсце.
Яшчэ на зямлі я назоўнік,
А мне ўжо займеннік расце.

***

І раптам хлопец малады
З абліччам Міхася Стральцова,
Расчырванелы ад хады,
Узнікне,
Быццам выпадкова.

І пацяплеюць халады.
Замлеюць каташкі марцова.
Дамы́ заселяць гарады,
Як да́мы Міхася Стральцова.

Праступяць праз траву сляды.
Ад снегу абтрасецца слова.
Пайду да Міхася Стральцова
На шклянку думкі.
Як тады...

Босая зорка

Зорка босая йшла па зямлі.
Я хацеў ёй купіць чаравічкі.
Толькі як згаварыцца,
Калі
У яе незямныя прывычкі.

Зорка босая йшла па расе,
І сляды яе не астывалі.
І вятры слугавалі красе.
Халады ад яе адставалі.

Зорка босая йшла нацянькі,
Бо спазніцца баялася дужа.
Дзе ступала, цвілі васількі,
Дзе стаяла, ўсміхалася ружа.

Зорка босая йшла ў тумане
Кладкай зыбкай над хітрай вадою,
Зорка босая йшла да мяне,
Каб аднойчы назвацца табою.

Як страшна мне не ўбачыць тыя вочы...

Як страшна мне не ўбачыць тыя вочы,
Ў якіх пывуць хмурынкі даўніх дзён.
І сорам Ваш жаночы і дзявочы
Разгубленасць маю бярэ ў палон.

Сябе, як той агонь патухлы, грэю,
Лаўлю з трывогай кожны сумны ўздых,
Ці ў водмаладзь іду, а ці старэю,
Што хочацца абдымкаў маладых?

Мне Вашага паўслова дастаткова,
Каб я згубіў развагу і спакой.
І галава мая ў пяццю гатова,
Развязаную Вашуяю рукой.

Свой лёс цяпер нялёгка перайначыць.
Я хоць надзею кволую тулю.
Дазвольце слухаць Вас, дазвольце бачыць,
Дазвольце не спяшацца – у пяццю.

Акрамя...

І калі ў нас нічога не будзе,
Акрамя вады і агню,
Я напоўню пяшчотай грудзі,
Небасхіл да сябе прысланю.

І цябе да сябе прыхіну я,
Як галінку агонь малады.
Дождж тады
Да цябе прыраўную,
Што ступае ў твае сляды.

Мроя ў радасным перапудзе
Свой згадае забыты след.
І калі ў нас нічога не будзе,
Будзе ў нас як сусед
Сусвет...

***

Свабода –
Слабо да-
йсці
Па асці,
Па жарстве
Да мяжы тае,
Дзе душа даўгі аддае
Звышняму,
Які ў ёй жыве.

Свабода – гэта
Душа ў таямніцы цела,
Што сябе на волі прысніць
Захацела сама.
Без пакуты
Свабоды няма...

З лістоў у Хельсінкі да Васіля Быкава

***

Спартанцы збіраліся на вайну –
Вастрылі мечы,
Прымервалі латы.
З усімі стаў ў шарэнгу адну
Спартанец нягеглы,
Падслепаваты.
– Куды ты, нашто ты
Такі на вайне? –
Спытаўся нехта.
Нябога прызнаўся:
– Як іншай карысці няма –
Аб мяне
Варожы затупіцца меч прынамсі...
І ў дні,
Калі душы падпальвае змрок,
Калі цяжарнее
Жахам калоссе,
Прымаюць смерць
І паэт, і прарок,
Каб меней
У ворага куль засталася!

***

Душа аблягае
І высі і нізі,
Але нідзе
Не знаходзіць радні.
Калі безвыходнасць
У сне –
прачніся.
Калі ў жыцці
Безвыходнасць –
засні...

***

Нагам вязка,
Рукам носка,
На плячоx вязка,
У вачаx казка,
На душы боска, –
Сябе ўспамінае
Знікляя вёска.

Адзін

Няма да каго прыхінуцца душою,
Нікога наўкол няма.
Душа свая часам здаецца чужою,
Не чуе сябе сама.

Спадаюць дні, быццам з дрэва сучча.
Сплываюць ільдзіны дзён і гадзін.
Адзін прыходзіш на свет калючы
І адыходзіш – адзін.

Прашэнне

Калі я адыду, пастаўце мне
Валун сівы і крыж на валуне.
Засведчыць крыж,
Што адышоў з імшой
Паганец кшчоны,
Уніят душой.

Крумкач, як чорны плач,
На валуне
Спачне, і значыць,
Памяне мяне.

І стрыж, як крыж здранцвелы,
Прамільгне,
Цень студзячы ў труне
На самым дне.

Калі я замаўчу, пастаўце мне
Валун сівы і крыж на валуне...

Калядны верш

У ноч калядную збяры
Усіх здарожаных, халодных,
Усіх забытых і галодных,
І раздары свае дары.
Усё, што даў табе Гасподзь,
Каб ты апошнім
Мог дзяліцца.
Бо ўдачы гладкая цяліца
Пасецца, каб аддаць стакроць.

Прасі на кут сваіх Дзядоў
Абнашчыцца куццёю поснай,
Каб не шукаць гадзінай познай
У небе памяці слядоў.
Як вогнішча, разварушы
Тугу,
Што пазірае нема.

І ціха вока Бэтлеема
Узыдзе ў поцемках душы.

Бацька й сыны

Двух варанят нёс воран на спіне.

І ў аднаго спытаўся на аблуду:

– Ці будзеш так і ў старасці мяне
Насіць?

І той пракрумкаў:

– Тата, буду.

І воран скінуў варанятка з неба.

Перш чым адказваць,
Добра думаць трэба.

Тады ў другога запытаў:

– Скажы,

Сваіх сыноў

Мне ў час прыносіць будзеш?

– Вядома, тата,

Ты ж мне не чужы.

Ты ў іхных крылах

Вышыню абудзіш.

І воран пестуна далей панёс,

Каб з небам заручыць

Крылаты лёс...

***

Калодзежы святла,
Як нашы вочы –
Калодзежы зняверанага тла
Глядзяць у глыбіню
І па-сірочы
Чакаюць абяцанага святла.
Яна халодная,
Зямля сырая, –
Надзейны сxoў ад мітусні зямной,
У вечную ўсыпальню забірае
Труну душы,
Спавітую маной,
Спавітую наіўным спадзяваннем,
Што цень жывы
Свой цень перажыве.
Усе мы на зямлі самохаць вянем,
Зайздросцім вечна маладой траве.
Здаецца, нашы цені ўжо былі
У катакомбах – звiлінах зямлі.

З нізкі «Ахвярынкі»

*

Вечная толькі вечнасць,
А рэшта –
Рэха, і цень, і пярэстае нешта...

*

Яны – пастухі чалавечых сутак:
Уранні – радасць,
Увечары – смутак.

*

І верабей чырыкае
Пра нешта сваё
Вялікае.

Напэўна

Я, напэўна, апошні,
Хто моліцца слову,
Як ссівелы паганец
Жывому агню.
З ветру звітыя
Весніцы я зачыню,
Каб спрыялася поціху
Цёмнаму лову.
Каб святлелася ўдачы
У сквапнай начы,
Дзе агонь пераемнасці
Не затухае.
А душа чуе ўсё,
Як і ноч неглухая.
І палаюць смаліста
Сузор'яў карчы.

Будзьма!

Доля праедзе ў дрогкай карэце,
Следам пасцалецца дым.
Хай жа на гэтым
Сустрэнемся свеце
Перад сустрэчай на тым.

Зробіцца прыцемкамі дасвеце,
Ясень зялёны сівым.
Будзьма на гэтым
Бяседзіцца свеце,
Каб не згубіцца на тым.

З хатаў і душ нашых
Вымецем смецце.
Хай будзе келіх як брат.
Лепей на гэтым
Пахмелімся свеце.
Той наліе нам наўрад.

На плячы

Я з чорным катом на плячы,
Як прашчур мой
З сокалам лоўчым.
Так чорна наўкол –
Хоць крычы,
Нібыта даведаўся, зло ў чым.

Мірон сваю цягне курню –
Мурклівую песню без словаў.
І продак яго цішыню
Люляў так,
Вярнуўшыся з ловаў.

Яшчэ ратаваў заадно
І пеўня ад ласкі лісіцы.
А рыбка нырала на дно,
Не думала ў лапы прасіцца.

Птушатнік, мышатнік, рыбак –
Занятак кашынага роду.
Хай іншы ўцякаў ад сабак,
Дык толькі пародзе не ў шкоду.

Я з чорным катом на плячы
Стаю на парозе змяркання.
Звыкаю да чорнай начы.
І цені здаюцца звяркамі.

Визначэнне травы

Дзе ачунялая, дзе шалёная,
Дзе, як лязо кáтава,
Асака,
Дзе, як мілосць, далікатная
Мурава,
Сястра каласка,
Стралы пляменніца,
Смарагду,
Што таямніцай праменіца,
Суперніца,
Ярылава верніца,
Яна адна
З прадоння й дна
З дасвецця
І з тагосвецця
Вернецца,
Як знава,
Бязлітасная трава.

***

Спіць Дамініка.
І лялька
Просіцца з ложка далоў.
Ноч мае форму яйка,
Не прызнае вуглоў.

Ноч –
Тое яйка, з якога
Вылупіцца святло,
Зробіцца многа
З нічога,
Рэчку ўзгадуе вясло.

Дзедзіна песціць і грэе,
Туліць у ціхаце.
Спіць дамавік
І старэе,
Спіць Дамініка й
Расце.

3 ВЕРШАЎ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Люблю!

Я люблю свайго ката
Ад ілба
І да хваста,
Ад вачэй
І да вушэй,
І яшчэ вышэй,
Вышэй.
А ці любіць
Кот мяне?
А ці драпне,
А ці не?

Едзе вячэра

Пераходзіць
Бусел брод.
Дзюба ўгору ўзведзена –
Гэта едзе бутэрброд
З жабкамі ўсярэдзіне
На вячэру буслянятам.
Добра быць
З цыбатым татам!

На шашы

Штохвіліны на шашы
Шумна, як на кірмашы:
Шоргат,
Шорах,
Шум птушыны.
За машынаю машына.
Нешта шэпча
Шына шыне.

***

Пасвішчы́ на п'асвішчы,
Куранятак пасвячы.
А, карчуючы карчы,
Пра харчы карцу крычы.

***

Калі жывеш на хутары,
З кампутарам пагутары.

Дзе?

Воз вёз вос.
Ды вось
Лопнула вось.
І воз з разгону
Паляцеў з адхону.
Даюцца дзіву
Дзівосы:
Дзе воз,
Дзе грукату стос,
Дзе восы?

Чым?

Чым адмераць,
Каб не памыліцца,
Колькі кіламетраў
Бліскавіца?

3 «ПАЭМЫ-ПАДАРОЖНІЦЫ»

Варажу на Вялікай Кітайскай сцяне

На Вялікай Кітайскай сцяне,
Ад самога сябе далёкі,
Ці забыла мяне,
Ці не?
Варажу –
Абрываю аблокі...

Парыжскае пахмелле

Насцярожанасць настаўляе каўнер.
Страх у турму ідзе без канвою.
На стале бутэлька шампанскага,
Як Апалінэр
З забінтаванаю галавою...

Выходзіць...

Туга, як пад венікам мыш,
Чакае тае хвіліны,
Каб зноўку сасніўся Парыж
Лягучы, як рой чмяліны.

Каб вуліцу перайшла,
Як рэчаньку, парыжанка,
Пакуль набірае цяпла
У хаце свая ляжанка.

Хай пал прабяжыць наўздрыж,
Нібы той цягнік з адхону...
Выходзіць з мяне Парыж,
Як градусы з самагону.

***

Каля Гасподняй Дамавіны –
Укленчыць і апасці ніц,
Як ліст,
Што адляцець павінны
Пад блаславенне бліскавіц.

Пліта халодная, як розум,
Паразумеецца з душой.
Спакой абдасць такім марозам,
Што ў гэтым свеце ўспомніць той.

Чый Бог адзін за ўсіх хварэе,
Смяецца з нашых звадаў лёс.
Бо ў старасці мы ўсе –
Яўрэі,
Як малады ісус Хрыстос.

З НІЗКІ «СЛЕДАМ ЭКЛЕЗІЯСТА»

***

Усё – пачатак тла, і лоўля дзьмушак,
І мласнасць духу – ўсё лухта лухты.
Спадаюць дні, як ягады ў гарнушак,
І мы – як з дрэва існасці лісты.

Ёсць марны дол – карэе ў ім карэнне,
Ёсць неба мары – ў ім шумяць вярхі.
І кожны долю сам сваю сустрэне,
І знойдуць самі кожнага грахі.

Мукá пакут прасеецца праз сітца
Ад халадоў знямоглай глухаты.
І ў вырай будзе зноў душа прасіцца.
Усё – лухта лухты. І ўсё з лухты.

***

Болей мудрасці – болей смутку,
Памнажаюць веды тугу.
Круціць час туману самакрутку,
Завітаўшы на луг на бягу.

Луг пазнання, багаццем дужы,
Багавейна цвіў і цвіце.
Матылькамі шчырыя душы
Ловіць сэнс на глухой вярсце.

Смак адчуць прыправы гаркавай
Кожны хоча, дзе толькі льга.
На зацятым лузе атавай
Узыходзіць мудра туга.

***

Напіцца небу з рукі даць.
Твае не ведаюць дні,
Пара камяні раскідваць,
Пара збіраць камяні.

Правінамі маладымі
Усцеляюць шлях камяні.
Твой камень ніхто не падыме
Ні ў злосці, ні ў дабрыні.

Магчыма, нябачны Дарадца
Падзеліцца зорнай журбой.
Адыходзячы, будзеш старацца
Сабраць камяні за сабой.

З нізкі «Псалмы Давідавы»

*Нахілі, Госпадзе, вуха Сваё,
і пачуй мяне...*

Псальма 85:1

Дзякую, Усявышні, Табе
За кожную лішнюю хвілю,
За кожную зморшчыну на ілбе,
За сілу й за бяссілле,
За дзірван і за араллю,
За пустку й за пушчу,
За тую зямлю,
Дзе люблю й не люблю,
І дзе я вочы заплюшчу.
Дзякую за цемру й святло,
За маміны вочы,
За ўсё, што было
І што не было,
Дзякую, Ойча...

*Я выйшаў насустрач чужыню,
і ён пракляў мяне ідаламі сваімі.*

Псальма 150:6

Чужыя ідалы халодныя –
Аж сцюжаю душу скрабе.
Чужыя ідалы галодныя –
Усё ядуць як не ў сябе.

Чужыя ідалы ядwabныя,
Дзе ў вабнасці стаіўся яд.
Чужая ідалы, як вапнаю,
Пабеляць здрадай шэры сад.

На гонях родных
Рунь рунейшая.
Свой страх тужэй ратугу ўе.
Хай у радне,
Таму й раднейшыя
Бываюць ідалы свае...

Яліны – пад жытло буслам...

Псальма 103:17

Яліны –
Зялёныя скініі,
Прыстанак прысталых крокаў.
Нябёсы на стрэхі ім скінулі
Буслоў,
Як акрайкі аблокаў.

Сціха адхінаюцца клёкатам
І цішаю клямчацца дзверы.
Зямным і нябесным клопатам
Буслы
У ялін у даверы.

І позірку ўроіцца смелае:
Прыняўшы дасвецця палоны,
Стаіць,
Ад чакання здранцвеляя,
Яліна –
Як бусел зялёны...

*Дабрашчасны, хто возьме і заб'е
немаўлятак тваіх аб камень!*

Псальма 136:10

Хай сабе ён і ворагаў –
Чэрап дзіцячы,
Ён – маленькае неба,
Дзе небасхіл няпэўны
Трымаецца на радасным плачы,
Чэрап будучага пастуха
Ці царэўны.

Хай жа камень праклёну
Мяккай падушкай стане
З летуценнага пер'я
Залётнае аблачыны.
Хай аб наканаванні
Дзіця папярэдзяць здані,
Хай здымуць камень з сэрца
У змрочнай прычыны!

*Пройдзе над ім вецер, і няма
яго, і мейсца ягонае ўжо
не пазнае яго.*

Псальма 102:16

Век чалавечы –
Як снег на галінцы,
Дзень чалавечы –
Як помах крыла.
Толькі за зёлкай
Паспеў нахіліцца –
Выпрастаць спіну
Труна памагла.

Кожнаму хочацца
Ліха аб'ехаць.
Лёс залагодзіць,
Чым нельга і льга.
Раніца хмар наахапчыць
На вехаць.
Пачырванее за вечар смуга.

Дол прыхарошыцца
Травамі гожа.
Сподзеў і страх –
Чалавеку свае.
Вецер дыхне – і няма,
І яго ўжо
Месца ягонае не пазнае.

З АПОШНІХ ВЕРШАЎ

***

Здымаю ў Бога кут.
Пакуль магу,
Шчырую.
Хачу,
Пакуль я тут,
Не думаць пра сырую.

Тут
Непадкупны мой
Сум сам сабе дарадца.
Тут
З босаю душой
Яшчэ хачу здарацца...

Як быццам проста

Закон жыцця
У прынцыпе воўчы.
Усё тое будзе, што ўжо было.
Паціху змяркаюцца нашыя вочы,
А нам здаецца –
Старэе святло.

Адказаць

Перш чым тленам зрабіцца
Гожа
Узалочвае дол лісцё.
Мабыць,
Толькі мёртвы і можа
Адказаць,
Што такое жыццё...

Не ўтаіцца

Жыццё
З такімі хітрымі вачыма,
Што ад яго ўтаіцца
Немагчыма!

Не...

Не верыць водгулле долу.
Не умее маўчаць крыніца.
Не надакучыць колу
Наўкола сябе круціцца.
Не змусіць нікога знямога
З'іначыць сябе самога...

***

Звык цярпець
І сябе й свой кон,
Думкі тоячы пад замком,
Беларусь –
Як пакрыўджаны звон
З вырваным языком...

Далягляд

Далей глядзіць электарат,
Калі – вісіць на ліхтарах...

На вуліцы

– Як вам рэжым?
– Дрыжым...

***

Вечар цеціву
Напяў наўпрост.
Пастарэла гамана гарластая.
Ад стралы застаўся толькі хвост –
Ластаўка...

Абразок

Страла даганяла стралу.
Набытку не верыла страта.
Прызналася цемра святлу –
Самотнаю быць сумнавата.

Сцюдзёным стаць
Вецер звык.
Спыніцца рупіла кроку.
Замроены маладзік
На ўсё пазіраў звысоку...

***

Старасць –
Гэта калі
Чужыя ўсе на зямлі...

Цяжкавата

Пераканаць
Хваробы свае
Хвораму кворуму не стае...

***

Шлях жыццёвы
Не такі даўгі,
Каб паспець
Аддаць усім даўгі.
Толькі й спадыюся,
Што аддам
Там...

***

Яшчэ заспанаму лесуну
Ледзяшынка за пазуху лезе.
Марудна спяшае ў вясну
Лес па калені ў снезе...

***

Можна глядзець бясконца,
Як год мяняе свой код,
Як зябка ўзыходзіць сонца,
Як мыецца рыжы кот...

***

Сон дасынае курган.
Снедае змрокам груган.
Ловіць туман трапяткі
Раніца ў дзве ракі...

***

Рэха дагнаць і ўгаварыць
Вярнуцца назад –
Гэта і ёсць паэзія...

Ные...

Белабокая, як сарока,
Аблачына
Прысела на слуп.
Недзе ў небе заспаным
Ные глыбока
Самалёт,
Як вырваны зуб...

***

Спакойна радаснаму караваю
Саступіць покуць
Посная куцця.
Чужых магіл на свеце не бывае –
Мы ўсе радня
Па лініі жыцця...

Пошук

Гукае рэха сонную саву.
Нясмела
Цені ў лазняку зніцелі.
А капялюш шукае галаву,
З якой у вырай
Думкі адляцелі...

***

Агонь тушыць
Я па наіву
Браўся.
Збіраўся жыць,
Ды так
І не сабраўся...

ЗМЕСТ

*** «Вушацкі верабей...»	5
Бацьку	6
Труба	8
Трэба дома бываць часцей.....	11
Памытая падлога	12
Матылёк.....	13
Прыбалтыка	15
*** «На Беларусі...»	17
*** «Ішла над ціхім лесам поўня...»	19
Порт.....	20
*** «Ад «не трэба, не трэба»...»	22
Старая Латвія.....	24
Багатая Камароўка.....	25
Папрасіліся ліўні ў верш	29
*** «Рукі заломвалі...»	30
Белая яблыня грому.....	32
*** «Не ведаючы тэорыі вольных вершаў...»	33
*** «Пад высветленымі дубамі...»	34
Паступовасць	35
*** «Загрузлі ў травах...»	36
Толькі адно	37
*** «Забытыя хутары...»	38
*** «І толькі ў забыўлівым сне...»	39
Матыў Гарсія Лоркі.....	40
Рыжая бліскавіца.....	41

*** «А самых самотных на свеце двое...»	42
Вяртанне «Пана Тадэвуша»	44
Парашутны шоўк	46
*** «Завыць ваўком зусім не проста...»	48
*** «Слоў не хочацца кідаць на ўзвей...»	50
*** «Лёс да кожнага прыходзіць босы...»	51
*** «Можа, не трэба было...»	52
Брытва.....	53
Адказ	54
Паразуменне.....	55
Асіметрычнае	56
Збіраюся	57
*** «А свечкі ўсе васковаабавязаныя...»	58
*** «А я, пасівелы дзядоўнік...»	59
*** «І раптам хлопец малады...»	60
Босая зорка	61
*** «Як страшна мне не ўбачыць твая вочы...»	62
Акрамя.....	63
*** «Свабода...»	64
З лістоў у Хельсінкі да Васіля Быкава	65
*** «Спартанцы збіраліся на вайну...»	65
*** «Душа аблятае...»	66
*** «Нагам вязка...»	67
Адзін.....	68
Прашэнне.....	69
Калядны верш	70
Бацька й сыны	71

*** «Калодзежы святла...»	72
З нізкі «Ахвярынкі»	73
*** «Вечная толькі вечнасць...»	73
*** «Яны – пастухі чалавечых сутак...»	73
*** «І верабей чырыкае...»	73
Напэўна	74
Будзьма!	75
На плячы	76
Вызначэнне травы	77
*** «Спіць Дамініка...»	78
З вершаў для дзяцей	79
Люблю!	79
Едзе вячэра	79
На шашы	80
*** «Пасвішчы на п'асвішчы...»	80
*** «Калі жывеш на хутары...»	80
Дзе?	81
Чым?	81
З «Паэмы-падарожніцы»	82
Варажу на Вялікай Кітайскай сцяне	82
Парыжскае пахмелле	82
Выходзіць...	82
*** «Каля Гасподняй Дамавіны...»	83
З нізкі «Следам Эклезіяста»	84
*** «Усё – пачатак тла, і лоўля дзьмушак...»	84
*** «Болей мудрасці – болей смутку...»	84
*** «Напіцца небу з рукі даць...»	85

З нізкі «Псальмы Давідавы».....	86
*** «Дзякую, Усявышні, Табе...»	86
*** «Чужыя ідалы халодныя...»	87
*** «Яліны – зялёныя скініі...»	88
*** «Хай сабе ён і ворагаў...»	89
*** «Век чалавечы...»	90
З апошніх вершаў.....	91
*** «Здымаю ў Бога кут...»	91
Як быццам проста	91
Адказаць.....	92
Не ўтаіцца.....	92
Не... ..	92
*** «Звык цяпець...»	93
Далягляд.....	93
На вуліцы	93
*** «Вечар цеціву...»	93
Абразок.....	94
Старасць.....	94
Цяжкавата	94
*** «Шлях жыццёвы...»	95
*** «Яшчэ заспанаму лесуну...»	95
*** «Можна глядзець бясконца...»	95
*** «Сон дасынае курган...»	96
*** «Рэха дагнаць і ўгаварыць...»	96
Ные... ..	96
*** «Спакойна радаснаму караваю...»	97
Пошук.....	97
*** «Агонь тушыць...».....	97

Барадулін, Дж.

Б24 Перавыбранае / Рыгор Барадулін; уклад. А. Хадановіча. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2017. — 92 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-7164-33-2.

Рыгор Барадулін (1935–2014) – унікальны майстар беларускага паэтычнага слова, творы якога перакладзеныя на дзясяткі моў свету. На працягу некалькіх гадоў беларускі паэт быў прэтэндэнтам на Нобелеўскую прэмію па літаратуры.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

УДК 821.161.3-1

ББК 84(4Бел)-5